

НАН України в авангарді вітчизняної науки

23 серпня 2016 р. – у День державного прапора України та переддень Дня незалежності України – у Великій конференц-залі Національної академії наук (НАН) України відбулася ювілейна сесія загальних зборів НАН України та національних галузевих академій наук України, присвячена 25-річчю проголошення незалежності України. Програмою зборів було передбачено доповіді про внесок академій наук у розбудову незалежної української держави і вирішення актуальних державних та суспільних проблем, виступи учасників подій кінця 1980-х – початку 1990-х років і провідних вчених, які відіграли важому роль у державотворчих процесах. Вів збори академік НАН України Володимир Горбулін, слово, зокрема, трамали перший заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань науки та освіти Олександр Сліваковський, віце-прем'єр-міністр України В'ячеслав Кириленко, президент Національної академії медичних наук (НАМН) України, академік НАН України Віталій Цимбалюк, президент Національної академії педагогічних наук (НАПН) України, академік НАН України та НАПН України Василь Кремень, академік НАН України, Герой України Ігор Юхновський, президенти галузевих академій наук. На засіданні були присутні науковці різних сфер та щаблів, представники громадськості та ЗМІ, а також почесні гости – три колишніх Президенти України Леонід Кравчук (1991–1994), Леонід Кучма (1994–2004), Віктор Ющенко (2004–2008). У даному матеріалі ми зупинимося лише на тих доповідях та контекстах, що дотичні до спеціалізації нашого видання.

Після відкриття засідання та урочистого виконання Державного гімну України голубуючий зачитав низку офіційних звернень на адресу учасників ювілейної сесії. Так, у вітальному слові від Президента України Петра Порошенка, зокрема, сказано: «Ви присвятили своє життя важливій для країни царині, без якої неможливі утвердження миру та економічне зростання. Вірю, що завдяки вам українська наука знайде шлях до оновлення, гідно відповість на виклики сьогодення та виправдає сподівання громадськості. Пере-конаний, що ваш високий професіоналізм, талант і відданість обраній справі і надалі сприятимуть утвердженню обраного нами європейського майбутнього, а також стануть запорукою інтеграції вітчизняної науки до світового інтелектуального простору». У зверненні до учасників зборів президента НАН України, академіка НАН України, Героя України Бориса Патона, зокрема, йдеться: «За чверть сторіччя, що минули відтоді, як Україна виборола собі право самостійно вирішувати власну долю, багатого змінилося. Однак незмінним залишилося те, що національна інтелектуальна еліта, яка відіграла непересічну роль у здобутті нашою державою незалежності, продовжує наполегливо та самовіддано працювати на благо свого народу. Поприє, що наукова сфера перебуває сьогодні, на жаль, у складних умовах, Україна цілком обґрунтовано може пишати своїми вченими та їх доробком, визнаним не лише на батьківщині, але й у світі. Розвиток фундаментальних прикладних досліджень, експертна діяльність, науковий супровід базових галузей вітчизняної економіки, нові розробки та технології, впроваджені у виробничу практику, – без цього є неможливим її подальший економічний та культурний розвиток у контексті цивілізаційного прогресу. Не одне покоління українських вчених зробили все можливе, аби Україна з'явилася на політичній мапі світу і заявила про себе як суверена держава. Треба вірити, що зусилля наших попередників – великих дослідників та винахідників, які були духовними та моральними провідниками нації, – не були марнimi і надалі слугувати-

муть надійним фундаментом, на якому ми розбудуємо наш спільний дім».

Доповідаючи про роль НАН України у побудові незалежної України, Володимир Горбулін підкреслив, що наука завжди була тим світоточем, який, розсікаючи пітьму незнання та невігластва, проглашав, що дав шлях до світлого та цивілізованого людського буття – тож покликання науки є особливо важливим у часи випробувань. За всю свою історію НАН України ніколи не залишалася осторонь проблем, з якими стикалося суспільство. Вчені академії робили все можливе, аби незалежна Україна відбулася, докладали і продовжують докладати значних зусиль для інноваційного розвитку економіки, освіти та культури. Доповідач зауважив, що з набуттям Україною незалежності, в умовах розриву економічних зв'язків і фактично цілковитої руйнації галузевої науки, НАН України взяла на себе місію науково-технічного супроводу базових галузей національної економіки й окремих високотехнологічних виробництв, приділяє значну увагу модернізації вітчизняних державних і суспільних інститутів відповідно до європейських та світових стандартів. Насамперед, академія здійснила докорінну переорієнтацію усієї сфери своїх соціогуманітарних досліджень. Було започатковано або відновлено низку наукових напрямів і відповідно засновано нові наукові установи, вкрай необхідні для становлення незалежної держави; запропоновано практику щорічних національних доповідей з найбільш актуальними проблемами суспільного розвитку; створено низку фундаментальних багатотомніх, у тому числі енциклопедичних видань, серед яких «Енциклопедія сучасної України», «Шевченківська енциклопедія», «Юридична енциклопедія», «Енциклопедія історії України»; розпочато роботу зі створення «Великої української енциклопедії», які

разом з «Національним атласом України» мають стати обов'язковими візітіками України як суверенної держави (від себе додамо, що на шляху науково-просвітницького державотворення не відстає й фармацевтична галузь: протягом останнього десятиліття побачили світ вже три видання «Фармацевтичної енциклопедії» (НФаУ-МОРІОН, 2005; 2010; 2016). — Прим. авт.). Було особливо відзначено, що, розвиваючи насамперед фундаментальні дослідження, НАН України завжди була і зараз залишається орієнтованою на широке практичне використання наукових результатів, у тому числі – у соціально значущих сферах суспільного життя: свідченням цього є низка високоефективних академічних розробок для медицини та сфери охорони здоров'я.

Віталій Цимбалюк (зазначимо, якраз напередодні, з нагоди 25-річчя незалежності України, він став повним кавалером ордена «За заслуги». — Прим. авт.), обрав епіграфом для своєї доповіді

на тему «Внесок Національної академії медичних наук України у розбудову незалежної української держави, вирішення актуальних державних та суспільних проблем» вислів Нобелівського лауреата Фредеріка Жоліо-Кюрі (1900–1958): «Наука необхідна народові. Країна, яка її не розвиває, неминуче перетворюється в колонію».

Починаючи з цього, оратор нагадав, що серед фундаторів Академії медичних наук СРСР були видатні українські вчені, імена яких складають славу загальносвітової медицини, — академіки О. Богомолець, О. Палладін, М. Стражеско, Л. Громашевський, Б. Маньківський, О. Марзеєв, В. Філатов. А вже не дводзі після набуття Україною державного суверенітету – в листопаді 1992 р. – Верховна Рада України прийняла Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я», який передбачає наступне: «Ви-

ПОДІЇ ТА КОМЕНТАРІ

щюю науковою медичною установою України із статусом самоврядної організації і незалежною у проведенні досліджень і розробці напрямів наукового пошуку є Академія медичних наук України». На виконання закону, 24 лютого 1993 р. присутнім Президентом України Л. Кравчуком був підписаний Указ, яким було засновано Академію медичних наук України (а день в день через 7 років — 24 лютого 2010 р. — Указом також присутнього Президента України В. Ющенка й було надано національний статус). Президентом-організатором академії став академік Олександр Возіанов; було призначено 25 академіків-засновників, а також визначено перелік 13 наукових установ, що мали увійти до складу академії. Її очільниками були академіки О. Возіанов (1993–2011), А. Сердюк (2011–2016) та В. Цимбалюк (з 2016 по нині). Серед кардинальних завдань академії її керманич назвав визначення пріоритетних напрямків розвитку медичної науки; здійснення фундаментальних та прикладних наукових досліджень в галузі медицини; створення конкурентоспроможного наукового продукту та розробка інноваційних технологій; впровадження наукових досліджень в практичну діяльність закладів охорони здоров'я; надання високоспеціалізованої медичної допомоги населенню України; підготовка кадрового наукового потенціалу країни.

Нині НАМН України — потужний ешелон наукових кадрів. За період існування академії співробітниками її установ захищено 642 докторських та 2262 кандидатських дисертації. Сьогодні в установах НАМН України працують 40 академіків, 75 членів-кореспондентів, 17 065 працівників, 4223 наукових співробітники, 622 доктори та 1665 кандидати наук, 1865 лікарів (з них вищої кваліфікаційної категорії — 57%, I кваліфікаційної категорії — 12,7%, II — 9,2%). Члени НАМН України удостоєні державних нагород та звань: Герой Соціалістичної Праці — 7, Герой України — 9, заслужений діяч науки і техніки УРСР та України — 122, заслужений лікар України — 49, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки — 100, лауреат премії НАМН України — 50. НАМН України має розвинуту матеріально-технічну базу; до її складу входять 36 наукових установ у 5 регіонах України (22 — у Києві, 9 — у Харкові, по 2 — у Львові та Одесі, 1 — у Дніпрі), 31 з них має клініки, оснащені високотехнологічним сучасним діагностичним та лікувальним обладнанням.

У царині науково-координаційної діяльності пріоритетами НАМН України в галузі медичної науки до 2020 р. визначено: фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку людського потенціалу; науки про життя, нові технології профілактики та лікування найпоширеніших захворювань; нові речовини, матеріали, технології (технології зниження втрат від соціально значущих захворювань, геномні та клітинні технології, біосинтетичні та біосенсорні технології, нано-, біо-, інформаційні технології, біоінженерія).

НАМН України видавється близько 40 наукових періодичних видань, а лише протягом 2011–2015 рр. видано 1746 одиниць науково-методичної літератури (монографії, підручники, посібники, довідники тощо); 36 896 публікацій у фахових журналах, збірках наукових

Таблиця 1

Впровадження в практику охорони здоров'я результатів наукових досліджень (період 2011–2015 рр.)

Критерій	Кількість
Наукові пропозиції (нововведення)	5520
Впроваджено нововведення	4290
Розробки, використані у підготовці державних нормативних документів	2766
Число лікарів, що підвищили кваліфікацію на базі інститутів та на виїзних семінарах	241 171
Прочитано лекцій для медичного персоналу та населення	25 412

Таблиця 2

Лікувально-діагностична та методична діяльність установ НАМН України

Показник	1993	2000	2015
Загальний ліжковий фонд (ліжок)	3825	5000	7297
Планова потужність поліклінічних відділень (відвідувань на добу)	2119	3277	5249
Прийнято пацієнтів в поліклінічних відділенах	262 000	315 560	634 473
Проліковано хворих в стаціонарних відділенах	62 500	73 296	147 960
Виконано оперативних втручань	29 454	34 473	80 739
Впроваджено в практику охорони здоров'я нових методів	292	825	846

праць (з них в зарубіжних — 6394); зроблено 26 009 наукових доповідей (у тому числі на міжнародному рівні — 6116). Відбувається масштабне впровадження у практику охорони здоров'я результатів наукових досліджень (табл. 1). Лікувально-діагностична та методична діяльність установ НАМН України з року в рік демонструє стабільну, за деякими критеріями стрімку, динаміку (табл. 2). Серед пролікованих в закладах НАМН України 84% хворих віднесено до найвищих — III–V категорій складності (табл. 3), водночас кількість жителів Києва сягає близько 50%: «А це найвищий рівень медичної допомоги в нашій державі — спеціалізована високотехнологічна допомога», — наголосив доповідач.

Окреслюючи досягнення установ НАМН України у клінічній роботі (а це саме ті вагомі аргументи для суспільства та держави, — зокрема, для забезпечення гідного фінансування науки, — важливість яких підкреслювалася у наступних виступах представників як законодавчої, так і виконавчої влади (див. нижче. — Прим. авт.)), академік В. Цимбалюк, за браком часу, зупинився лише на деяких. Зокрема, вперше у світі: застосована керована гіпертермічна перфузія при операціях з приводу інфекційного ендокардиту (понад 3000 операцій: їх результати у 10 разів краще світових — 1,4% vs 15%, рівень рецидивів захворювання в 30 раз нижче — 0,7% vs 20%); розроблено та впроваджено «хірургію перших хвилін» — корекцію гастрохізису в перші хвилини (10–25) життя дитини; розроблена технологія хірургічного лікування ювенільного сколіозу з використанням «зростаючої» полісегментарної конструкції «Мост-2»; отримано експериментальні дані щодо протигулинної дії рекомбінантного цитокіноподібного білка EMAP-II на гормонозалежний рак передміхурової залози людини; з'ясовано важливу патогенетичну роль цитокіну трансформуючого фактора росту бета-1 в активності перебігу неходжкінських лімфом і рівні протигулинного захисту; проведено пересадку нейрогелю для усунення дефекту та відновлення функцій спинного мозку; здійснено нейротрансплантацію у хворих з органічними ураженнями головного мозку; комплексно вивчається мутагенна дія іонізуючої радіації у постраждалих від аварії на ЧАЕС тощо.

«Народні депутати часто мене запитують: а наскільки ж ви відомі в світі? хто про вас

знає? Запевняю, академія веде активне міжнародне співробітництво. Прошу переконатися! — іноземними членами НАМН України є 30 відомих зарубіжних вчених; науковці академії за ці роки співпрацювали з ученими багатьох країн — Франції, Японії, Німеччини, Бельгії, Швейцарії, США та ін.; понад 500 науковців академії є членами понад 100 міжнародних наукових товариств, медичних професійних асоціацій, зарубіжних академій, радниками або експертами таких організацій, як ВООЗ, МАГАТЕ тощо; академію внесено до електронної бази даних (реєстру) Національних інститутів здоров'я (США), НАТО та Міжнародного центру наукових організацій, а 4 інститути НАМН України безпосередньо співпрацюють з Національними інститутами здоров'я США (див. нижче. — Прим. авт.); підписано угоду з науковцями Японії про співпрацю у галузі радіаційної медицини, з науковцями Південної Кореї — про співпрацю у галузі ядерної медицини тощо».

За період 2006–2015 рр. у рамках міжнародного наукового співробітництва установами НАМН України виконано 872 спільні наукові теми/проекти із зарубіжними установами та одержано 171 (3) грант; 4594 (28) науковці стали членами міжнародних організацій та 4787 (155) їздили у закордонні відрядження, у тому числі для навчання; було прийнято 2665 іноземних фахівців, у тому числі для навчання (дані у дужках: у тому числі молоді вчені віком до 35 років. — Прим. ред.). Ця інша активна діяльність академії широко висвітлюється для суспільства: протягом 2011–2015 рр. провідні фахівці НАМН України зробили 2603 виступи на телебаченні та 1309 — на радіо, опублікували 2853 статті в популярних виданнях.

Ще один аргумент, який справив серйозне враження на високу аудиторію, президент НАМН України надав у порівняльно-міжнародній площині: не обмежуючись кількісними

Таблиця 3

Категорії складності хворих, пролікованих у закладах НАМН України (2015 р.)

Категорія	Частка, %
I	7,1
II	8,9
III	27,4
IV	33,5
V	23,1

Таблиця 4

Аналогія між деякими закладами NIH США та установами НАН України		
Оригінальний назви	NIH США	НАН України
National Institute of Allergy and Infectious Diseases – NIAID	Національний інститут алергії та інфекційних захворювань	Інститут епідеміології та інфекційних хвороб ім. Л.В. Громашевського; Інститут мікробіології та імунології ім. І.І. Мечникова
National Institute of Dental and Craniofacial Research – NIDCR	Національний інститут стоматологічних та черепно-лицевих досліджень	Інститут стоматології
National Heart, Lung, and Blood Institute – NHLB	Національний інститут серця, легень і крові	Національний інститут серцево-судинної хірургії ім. М.М. Амосова; Національний інститут кардіології ім. М.Д. Стражеска; Національний інститут фтизіатрії та пульмонології ім. Ф.Г. Яновського; Інститут гематології та трансфузіології; Інститут патології крові та трансфузійної медицини
National Institute of Mental Health – NIMH; National Institute of Neurological Disorders and Stroke – NINDS; National Institute on Alcohol Abuse and Alcoholism – NIAAA; National Institute on Drug Abuse – NIDA	Національний інститут психічного здоров'я; Національний інститут неврологічних розладів та інсульту; Національний інститут з питань зловживання алкоголем і алкогольм; Національний інститут з питань зловживання наркотиками	Інститут неврології, психіатрії і наркології; Інститут нейрохірургії ім. А.П. Ромоданова
National Institute of Child Health and Human Development – NICHD	Національний інститут дитячого здоров'я і розвитку людини	Інститут педіатрії, акушерства і гінекології; Інститут охорони здоров'я дітей та підлітків; Інститут спадкової патології
National Eye Institute – NEI	Національний інститут ока	Інститут очних хвороб і тканинної терапії ім. В.П. Філатова
National Institute on Aging – NIA	Національний інститут з проблем старіння	Інститут геронтології ім. Д.Ф. Чеботарьова
National Institute of Environmental Health Sciences – NIEHS	Національний інститут навколошнього середовища	Інститут громадського здоров'я ім. О.М. Марзеєва
National Institute on Deafness and Other Communication Disorders – NIDCD	Національний інститут слуху і розладів комунікації	Інститут отоларингології ім. О.С. Коломійченка
National Institute of Diabetes and Digestive and Kidney Diseases – NIDDK	Національний інститут діабету, захворювань системи травлення та нирок	Інститут проблем ендокринної патології ім. В.Я. Данилевського; Інститут ендокринології та обміну речовин ім. В.П. Комісаренка; Інститут гастроenterології; Інститут нефрології; Інститут урології
National Human Genome Research Institute – NHGRI	Національний науково-дослідний інститут геному людини	Інститут генетичної та регенеративної медицини; Інститут спадкової патології

даними, він провів велими красномовну структуризаційну паралель між медичною наукою в Україні та США. «Побутує стереотип, що медичні академії наук існують лише на теренах пострадянського простору. Нічого подібного! У США є державна структура, заснована ще у 1887 р. як лабораторія гігієни, а у 1930 р. реорганізована в систему Національних інститутів здоров'я (National Institutes of Health — NIH). Нині NIH складається з 27 національних інститутів та дослідницьких центрів. Зверніть увагу на відповідність найменувань американських інститутів назвам наших академічних установ (табл. 4 — Прим. ред.!). Практично один до одного! Абсолютно ідентичними є напрямки їх досліджень, вони працюють в одному ключі пошукув причин розвитку, способів профілактики та методів лікування тих чи інших захворювань... Лише одна «дрібна» різниця: у 2015 р. 27 американських інститутів отримали від держави 30,3 млрд дол. США, а 36 українських — з труднощами 1,2 млрд грн. Хіба це не переконлива ілюстрація того, як держава повинна ставитися до науки?!

Останні тези своєї доповіді академік В. Цимбалюк присвятив настільки ж болючій, наскільки й актуальні темі медичного забезпечення в епоху збройних протистоянь — зокрема участі науково-лікувальних установ НАН України у наданні високотехнологічної спеціалізованої медичної допомоги постраждалим у зоні бойових дій та тимчасово переміщеним особам. «Ще у лютому—квітні 2014 р. спеціалізовані високотехнологічні медичні допомоги була надана 176 учасникам Революції Гідності. Наші заклади не боїлися брати на лікування постраждалих з Майдану, жоден з них не помер і жодного не був віддано тодішнім правоохоронцям.

А загалом з початку буревінних подій і понині в закладах НАН України проліковано понад 64 869 хворих із Донецької та Луганської областей, з них 25 136 госпіталізовано; створена академічна госпітальна база на 550 ліжок, яку планується розширити до 1000; в установах НАН України проліковано та проконсультовано 4636 учасників АТО, з них 1850 госпіталізовано; фахівцями НАН України проконсультовано у військових шпиталях 1061 пораненого в зоні АТО; на базі Інституту медицини праці НАН України створено відділення для психологічної реабілітації, де надано допомогу понад 450 постраждалим», — підсумував президент НАН України під інтенсивні аплодисменти аудиторії.

Василь Кремін повідомив, що сьогодні зусилля НАН України зосереджені на тому, аби допомогти модернізувати систему освіти в Україні так, щоб вона готовила людів до життя у ХХІ ст. Адже нині, на відміну від ХХ ст., перед людиною постає багато нових умов життя і діяльності — і вона повинна бути підготовлена до цих умов». Доповідач назвав декілька ключових цивілізаційних аспектів, якими керується НАН України, готовуючи різноманітні пропозиції щодо змін у системі освіти. Світ вступив в інноваційний етап прогресу — коли динаміка змін ідей, технологій і знань є надзвичайно активною. Для освіти це означає, що не лише у школі, а й навіть в університеті неможливо навчити людину раз і назавжди. Необхідно не лише

забезпечити творче критичне засвоєння сумі знань під час освіти, але й виробити вміння й навички навчатися упродовж життя; створити умови, коли отримання знань стало б ключовою особливістю способу життя. (Концентруючи ці слова у більш дотичній для нас площині, як не пригадати сучасну фундаментальну спільну концепцію ВООЗ та FIP щодо «фармацевт — це довічний учень (life-long learner): це цілком стосується і лікаря. — Прим. авт.). Не менш важливим аспектом оратор вважає необхідність навчити людину використовувати отримані знання на практиці: не знання для іспиту чи навіть ЗНО, — а знання як основа життя, діяльності, поведінки (як окремої людини, так і суспільства в цілому). «На жаль, тут у нас великий проблеми... Маючи на увазі основні напрямки цивілізаційних змін, ми насамперед повинні формувати інноваційну людину — з інноваційним мисленням, інноваційною культурою, із здатністю до інноваційного типу діяльності. Другий напрямок: сьогодні людина вступає в потужне і перенасичене інформаційно-комунікативне середовище. І для того, щоб бути сама собою, — а тим більше ефективною в основному виді діяльності, — вона повинна свідомо ставитися до незначального багатства та розмаїття інформаційних входжень: це диктует необхідність формування самодостатньої розвинутої особистості. Третє: ми вважаємо, що сучасна освіта повинна максимально наблизитися до конкретних здібностей кожної дитини: називаємо це **дитиноцентризмом**. За великим рахунком, ми, освітяни, разом з батьками повинні допомогти дитині пізнати свої таланти та саморозвинутися на їх основі — саметоді, ставши дорослою, ця людина максимально самореалізується, оскільки фахово й ефективно займатиметься улюбленою справою, —

а держава, де мільйони людей будуть так працювати, розвиватиметься несуперечливо і динамічно. Наступне: у світі посилюються процеси глобалізації, — відповідно, ми повинні формувати людину, яка є конкурентоспроможною в глобальному просторі. Тобто людину — патріота України у серці, але глобаліста у мозку, — і тут надзвичайно багато завдань: від відповідної світоглядної підготовки до знання, поряд з українською державною, англійською мови. Отже, ключових завдань, що стоять перед освітою, а значить і перед НАНУ України, надзвичайно багато — я торкнувся лише деяких з них. Але основна передумова для їх досягнення в Україні одна: пріоритет науки (як сфери, що продукує знання) і освіти (як сфери, що олюднюює знання, робить їх діяльнісними). Адже нині саме ці дві сфери об'єктивно є пріоритетними у кожній країні, яка намагається досягти успіху», — переконаний академік В. Кремень.

Олександр Співаковський зазначив, що Україна є президентсько-парламентською країною, а отже, невдовзі настане той момент «ікс», коли профільний комітет захищатиме бюджет на наступний рік. «Я розумію, що ми у вас в боргу, — адже за останні 2 роки фінансування скоротилося. Водночас в Україні здійснюється старт-ап, народжуються інновації, є інноваційні люди, — але часто густо бракує розуміння того, що новітні технології не обов'язково купляти в США, Канаді або Франції. У нас є змога робити це тут. І щоб переконати у цьому суспільство, необхідні аргументи, що захищатимуть вітчизняну науку», — зазначив народний депутат. Серед основних проблем сучасної вітчизняної науки він викримив три. По-перше, хронічне недофинансування науки з боку держави є очевидною реальністю, наприклад, НАНУ України фактично фінансирується на рівні 100 млн дол. на рік (для порівняння, річний бюджет Eastern Washington University (США), становить 120 млн дол.). «Ми живемо в умовах перманентного дефіциту бюджету, і поки що подолати цей модус існування держава не в змозі — через це наука та освіта

переживають перманентне скорочення видатків. Це позначається на стані наукових досліджень і науковців. За 25 років існування держави її науково-технічний потенціал скотрився майже втричі. Звичайно, і особисто, і профільний комітет боротимемося за те, щоб скорочення державних видатків було припинене, — проте ми всі розуміємо, що в нашому випадку зачленення недержавних коштів є надзвичайно важливим. Державні недержавні гранти, спонсорські кошти, кошти від реалізації наукових розробок, усі можливі форми державно-приватного партнерства мають бути зачленені для інвестицій в наукові дослідження. У цьому сенсі саме від науковців і особливо менеджерів науки багато що залежить, і профільний комітет з готовності піде на всі законодавчі ініціативи та пропозиції від науковців НАНУ України та галузевих академій наук, які сприятимуть таким інвестиціям. Другий проблемний аспект, що має значення для розвитку науки, стосується deregуляції економічної політики. Розвиток як прикладних, так і фундаментальних досліджень значною мірою залежить від загальної бізнес-атмосфери в країні. Від характеру оподаткування та митної політики залежить ціна на дослідницьке обладнання, прилади та реактиви. Від політики Державного казначейства залежить, як швидко здійснююватимуться транзакції тощо... І третє — проблема молоді. Не секрет, що саме молоді науковці становлять найбільшу динамічну частину наукової спільноти. Мобільність молоді є значною; її небажання міриться з незручностями штовхають до пошуку кращих умов праці та життя — нажаль, зазвичай вона їх знаходить за кордоном. А за молодь треба боротися! — насамперед, забезпечуючи зручні умови праці і можливості отримати чесну винагороду за результати своїх досліджень. Для кожної проблеми є свої шляхи вирішення, — але у нашему випадку ці шляхи потребуватимуть серйозної політичної волі та бажання, а також готовності до змін. Проте зусилля політиків буде недостатньо, якщо наукова спільнота, наукові інституції не намагатимуться вирішити ці проблеми. Ці зміни слід здійснювати так, щоб розгерметизувати наукові інституції в нашій державі, зробити їх відкритішими і здатними краще реагувати на потреби суспільства. Нам потрібно повернути довіру до освіти і науки. А за довірою, переконаний, прийдуть необхідні ресурси», —

підкреслив парламентар, а на закінчення промови передав голововочному 10 відзнак за підписом голови Верховної Ради України А. Парубія для вручення найкращим науковцям, запевнивші при цьому, що Парламент завжди дослухатиметься до думки вчених і докладатиме зусилля для виділення максимально можливої частки ВВП на фінансування потреб вітчизняної науки.

В'ячеслав Кириленко урочисто привітав учасників ювілейної сесії «не лише від свого імені, але й від імені Уряду, який під час засідання обговорював різні проблеми, в тому числі дотично допитань науки, — адже торкалися питань бюджету на наступний рік». Він наголосив, що пишається досягненнями української науки, однак шкодує, що суспільство мало про них знає. «Керівництву академії відомо, що у вересні (можливо навіть у першій декаді — ми робимо все, щоб це було якомога швидше), у КМУ відбудеться велика зустріч науковців з Прем'єр-міністром та Урядом у повному складі. Там будуть обговорювати найбільш болючі проблеми, що турбуєть сьогодні науковців, а понад усе — питання фінансової підтримки, бюджетної спроможності, реформування, зміни підходів, забезпечення розвитку і подальшої діяльності академій. При цьому конкретні наукові здобути слугуватимуть у майбутній дискусії важливим аргументом щодо обсягів і способів фінансової підтримки діяльності НАНУ України та галузевих національних академій наук. **От як чудово НАНУ України зараз — в обмеженому регламенті, дуже коротко, але ж як переконливо!** — продемонструвала своє досягнення. Я переконані, що вона показала лише 5% з можливого (це насправді так; докладніше див.: «НАНУ України: 100 днів роботи нової команди» — «Щотижневик АПТЕКА», № 22 (1043) від 13 червня 2016 р. — Прим. авт.). І так усі інші академії! Отже, наша ґрунтовна розмова попереду, і вона має завершитися результативно, — підкреслив високопосадовець. — Адже до 15 вересня Уряд має внести до Парламенту проект державного бюджету на 2017 р. Зрозуміло, що там повинні бути перші показники рамкового фінансування НАНУ України та галузевих національних академій наук. Скажу наперед: розмова буде непростою, адже фінансово-економічний стан країни складний, — однак ми повинні вйти на консолідований бачення способів, джерел та обсягів фінансування наукової діяльності. І достеменно знання всього того, що здійснюється українськими академіями наук і так важливо для країни, згадобиться нам для прийняття конструктивних практичних рішень щодо гідного фінансування, а отже, і належної ефективності інституцій національної науки».

Пилип Снегирьов,
фото Сергія Бека

За матеріалами, опублікованими у «Щотижневику АПТЕКА» № 34(1055) від 05.09.2016 р.